

БЕЛАРУСКІЯ ПІСЬМЕННІКІ

М.Лынкову — 118

«Нарадзілася тут і над светам лунае сакавітае яркае векапомнае слова»

ЛІТАРУТНАЯ ВЕЧАРЫНА "НА РАДЗІМЕ ЛЫНЬКОВА ЯГО ПАМЯЦЬ ЖЫВАЯ...", ПРЫСВЕЧАННАЯ 120-ГОДДЗЮ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ ПІСЬМЕННІКА-ЗЕМЛЯКА ПРАЙШЛА Ў НАШАЙ УСТАНОВЕ АДУКАЦЫІ, ЯКОЙ ПРЫСВОЕНА ЯГО ІМЯ

Есьць такія часліўныя абрацанцы лёсю. Што не праста праходзяць кала жыцьця, а пакідаюць пасля сябе прыкметны след і прадаўжайць жыцьць у памяці ўдзельных сучаснікаў і нашчадкаў. Да іх ліку адносіцца і Міхась Лынкову. Яго жыцьцё і творчыя шляхі — прыклад са-маадданага служэння свайму народу і Беларусі. Праз усё жыцьцё праён пісьменнік любоду да чароўнага, напэўнага народнага слова і роднай краіны.

Да нас у госці завіталі старшыня Крынкаўскага вы-каначага камітэта Л. Г. Іванова, кіруючая справамі Крынкаўскага сельвыканка-ма Н. І. Смолікава, член са-юза пісьменнікаў Расіі, кіраўнік літаратурнага клуба "Літкафейнік" г. Віцебска А. В. Сешко, супрацоўнік Бела-рускага тэатра "Лялька", па-этаса Л. І. Сіманёнак, паз-тэса, настаўнік беларускай мовы і літаратуры гімназіі № 7 горада Віцебска А. І. Гінько, загадчык аддзела краязнанчай літаратуры і бібліяграфіі Віцебскай аб-ласной бібліятэкі імя Леніна Л. І. Рагачова, загадчык вучэбна-метадычнага кабінета аддзела па адукцыі Лёзэнскага рэйквыканкама А. П. Мураёва, настаўнікі беларускай мовы і літаратуры ўстаноў адукцыі Лёзэнскага раёна, бацькі вуч-най школы.

На сцэртыце Міхась Ціханавіч быў прынятны ганаро-вым піянерам піянерскай дружыны імя Героя Савец-кага Саюза М. В. Акцябрскай. Чырвоны піянерскі галштук пісьменніку павя-зала вучаніца 7 класа Лідзія Дойлідава. Яна ўспімала:

"Шмат спраў было ў нас, вучняў, у тых майскія дні 1961 года: афармлялі выст-аітуку з твораў Лынковы, інсцэніравалі яго апавяданні, вучылі на памяць любімую ўркіўку з рамана "Векапом-ны дні" і апавядання "А-тап".

Хвалюючым быў гэты дзень. Святочная аbstаноўка ў школе. І мы ў белых фартушках з вялікімі букетамі кветак з нецярпеннем чакаем прыходу цягніка. Пісьменніка бачым упершыню, але такім знаёмым зда-еца нам твар, усмешка. Такім ж па-сабройку добрымі вачыма, як і са старонак падручніка па беларус-кай літаратуре, ён зараз глядзіць на нас, распітайтве аўшколе, вучобе.

Кніжку "Міколка-параўоз" з аўтографам аўтара берагу як сямі дарагі ўспамін сус-трэчы".

Пастановай Савета Міністэрства Беларускай Саве-цкай Сацыялістычнай Рэспублікі ад 12 студзеня 1976 года Крынкаўскай са-редній школе прысвятона імя народнага пісьменніка Людміла Генадзеўна падаравала школе ту і пра-панавала пасадзіць алею імянных туй тых вучняў, якія актыўна ўдзельнічаюць у жыцці школы і праславя-юць яе.

У выкананні вучаніц Кацярыны Фокінай, Сафіі Смолікавы,

кі, Серафімі Усцінавай прагучали песні пра Беларусь. Парадавалі прысутных сваёй песні і выхаванцы старшай групы ўстановы адукцыі. Танцаваліны ка-лектыў "Званочкі" (кіраўнік Л. К. Фокіна) падрыхтаваў "Беларускую польку". Чырвоная гваздзікі да помінка М. Лынкову ўсклалі вучні 9 класа.

У фое школы арганізавана выставка малюнкаў "Героі твораў Міхася Лынкові". Вучні Даши Гейпарава, Андрэй Лявона, Сафія Пруднікава, Сафія Смолікава, Надзея Авер'янава намалявалі сваіх любімых герояў з твораў Лынковы. На выстакы-и ўсклалі ў адкрыцці музея ўнёс і Давід Рыгоравіч Сіманович, які некаторы час працаўваў тут настаўнікам рускай мовы і літаратуры і быў сведком прыезду пісьменніка ў Крынкі ў 1961 годзе.

Літаратурны музей Міхася Ціханавіча Лынкові ДУА "Крынкаўская яслі-сад са-реднія школа імя М. Ц. Лынкові" ўзненскага раёна" быў адкрыты 28 кастрычніка 1978 года. На адкрыцці музея і помінка (скульптар Анатоль Аникейчык) пісьменніку-земляку прысутнічала жонка Лынкові Соф'я Захараўна, лёт-

чык, гвардыя палкоўнік у ад-стаку Павел Мікалаевіч Баранаў, які сябраваў з Міхасем Ціханавічам з 1932 года, група пісьменнікаў БССР у складзе Сяргея Грахоўскага, Таціі Бондар, Анастоля Вярцінскага, Давіда Сімановича.

Найбольш значная экспа-ната музея: берэць М. Ц. Лынкові, яго галштук, пас-ведчанне дэпутата Вірхоўнага Савета БССР, дэпутаці значак, Значак "Выдатні народнай асветы", кніга М. Ц. Лынкові "За ажынам" з аў-тографам аўтара, пісъмы і паштоўкі М. Ц. Лынкові, фо-таздымкі сустракі М. Ц. Лынкові з вучнямі і настаў-нікамі Крынкаўской са-редній школы 19 мая 1961 года, макет чыгуначнай будкі № 230, грашовы знак 100 рублёў 1899 года, партрэт Міхася Лынкові, напісаны самадзейным мастаком з Віцебска Паўлам Мікалаевічам Баранавым ў 1974 годзе. Сакавія М. Лынкові, прыбор для галення, прывезены пісьменнікам з ЗША, запалыніца, упрыгожаны са-лановай касці, прывезены жонцы Соф'і Захараўне з Індыі, пасведчанне члена Саюза пісьменнікаў СССР М. Ц. Лынкові перадала ў музей унука Міхася Ціханавіча Ірына Энгелёўна Ратнікова. Кнігу "Міколка-пара-ўоз" з аўтографам пісьмен-ніка-земляка падаравала Валянціна Фёдаравна Гал-цеева, былая вучаніца школы, сведка прыезду Лынкові ў Крынкі.

З успамінай Ірыны Энгелёўны Ратніковай, унучкі М. Ц. Лынкові:

"Мне было толькі адзінца-

цаць, як дзядулі не стала. Але гэта гэта ўзросту дастатковая, каб накапіці уражанні, назіранні, асноўныя эмоцыі, з якіх складаецца вобраз чалавека.

Калі я была малая, успры-манне дзядулі было такое ж простое, як я ўсіх: дзядулі — гэта самы добры, надзе-ны чалавек на свете, утуль-ны і велікадушны.

Потым уключылася "дарос-лае" асэнсаванне і прыышло разуменне таго, які не-ардынарны асобай быў дзед Міхась — не толькі ў сэнсе таленту, а ў сэнсе чалавечым. А быў ён духоўна моцным, мудрым, справядлівым, патрабавальным і су-ровым да сябе, клапатлівым да іншых.

Душа яго і характар фарм-іраваліся ў суроўых ўмовах жыцця. Лёс яго склаўся трагічна. У грамадзянскую вайну, дваццацігадовым хлопцам, ён двойны паміраў. Бандыты Булак-Булаховіч ўжо ставілі яго з сябрам да сценкі, але сяляне паспелі адбіці... У юнацтве перахро-трагічную смert' батыкі, а не-зўзабаве і маці. А ў 1942 годзе страдаў сям'ю. Многія ведаюць, што яго сына Ма-ркіра і першую жонку Хану Абрамаўну расстрэлялі фа-шысты. Пра гэта расказыва-еца ў апавяданні Янкі Ма-

ра — "Завошта?" У музее ёсць фатаграфія гэтага прыго-жага хлопчыка з Лын-коўскімі вачымі і носам...

У 1971 годзе недалёка ад Слуцка зрабілі Курган славы ў памяць загінуўшых. Мы паехаі туды, і па дарозе дзед Міхась расказаў мне пра Марыка — без тугі і слёз, а як пра жывога. На-прыклад, як у рукаве ста-рога паліто Марык пасляпі-вавёрку, карміў яе арэхамі, і яна думала, што зімёу ў дупле. Такім ён для мяне і застаўся — жывым і вясё-лим.

У асноўным я памятаю яго за пісъмовым сталом. Маё дзяцінства праходзіла большай часткай у нара-чансікім дому. На першым паваресе ішло зяньмое жыццё, на другім — праца-ваў дзед Міхась. Родныя расказаўлі, што я, ледзь наўчвчӯшыся хадзіць, карас-калася па лесвіцы і клікала яго". Гэй, пісьменнік Міхась-ка, хадзі да нас чай піцы!"

У Лынкоўскім нарачансікім дому пабывала безліч люд-зей, асабліва школьнікі. Падчас летніх канікулаў. Не паспее Міхась Ціханавіч развітацца з адной групай піянеру, як чакалі ўжо сус-трэчы з ім наступныя. Ён расказаў малым удзячным слухачам пра свае заморс-кія падарожжы, частаваў іх яблыкамі, катава па возеры на сваіх матарцы. Максім Танк успімай, што адночы пас-ля чарговай сустрэчы з дзецьмі Міхась Ціханавіч сабраўся падрамантаваць страху складзікі, а тут зноў прыходзяць піянеры. "Дзе-тут дзядзька Лынкоў?" —

"Ды недзе пайшоў у лес", —

Прыезд Лынкові ў Крынкі 19 мая 1961 года.

Злева на права: Алешкіна Лілія Іосіфаўна, настаўніца беларускай мовы і літаратуры, Лынкові Соф'я Захараўна, жонка Міхася Ціханавіча, Шалабодава Пелагея Ціханавічна, сястра Лынкові (2004 год) на святкаванні 105-годдзя з дні нараджэння М.Ц. Лынкові.

пажартаваў Міхась Ціхан-авіч. Дзеці пастаялі, паду-малі, і раптам адзін прыглед-зіўся да дзядзькі на страсе і каха." А гэта не вы Міхась Лынкоў?" Давялося рамонт адкладні і злазіць да сваіх гасці.

— Як і ўсё ўнукі, я была для

дзядулі радасцю і ўzechай.

Ён імкнуся далучыць мяне да чытання, сам сачыніў для мяне гісторыі, блізкія майму.

На Нарачы ў нас пад домам жылі вожыкі, і ён імправізаваў на тэму вожыкавага жыцця ("Шушамон і Шушамоні, Шона, Мона, Чу-цамоні"). Разам з бабуляй яны клапаціліся пра маё эст-этнагичнае выхаванне. Кожы год мы з настаўніцай музыкі рактавалі хатнія выступ-ленні, для якіх мы шылі спе-циальныя канцэртныя сук-енкі. Дзядзька дазваляў пе-раўтварыць свой кабінет, у прыватнасці бібліятэку, у

выступу май малонка.

Тым, хто добра ведае Лынкоўскую якособу, вядома пра дзевяці стыхій — вадой і агнём, вогнішчам і рыбал-кай. Дзед Міхась любіў вос-трыя сітуацыі, любіў, калі матара глыбока зарывала-ся ва ўспененую хвалі; не баяўся ў непагоду, у штурм выхадзіць на сваі "брыйган-ціне", калі іншыя не рашаліся.

Іншы раз яго даводзіла-ся чакаць вельмі позна, на-ват шукаць на рыбацкіх ка-церах. Ён вяртаўся мокры і

нічтожны ад сцыхій.

І дагэтуль мы палім каст-ры, калі дзедаўскага дома на Нарачы. І таксама дойга-вае зачарвана глядзім на по-лымія. Мой сын Максім на-радзіўся праз 13 гадоў пас-ля смерці свайго прадзеда і ведае яго яго па фотадызайнаках, па расказах родных, па кнігах. Але нейнім чарад-зейным чынам ён такі ўог-непаклоннік, як і Міхась Лынкоў, і таксама можа сядзець целую ноц калі ка-стра, калі ўсё ўжо даўно спяць.

Прайшло 44 гады, як дзеда Міхась не стала, але і сёня ён па-ранейшаму ўзձейнічае на маё жыццё — пра у-паміны, узоры паводзін, разуменне таго, што ў жыцці галоўнае. Я вельмі ўзічная людзім, якія прысычаюць свой час і свае сілы, каб за-хоўваць памяць аб Міхасю Лынкоў, і я шасліва, што ёсьце Крынкаўская яслі-сад са-реднія школа імя Міхася Лынкоў, што мы разам любім сваё гісторыю, лі-таратуру, спадчыну і зна-ходам у ёй нахінне".

Наталія СУДАРЫКАВА,
настаўнік беларускай
мовы і літаратуры
Крынкаўскай ЯСС.